

„ICEBERG PROJECT” ZE ZJEDNOCZONYCH EMIRATÓW ARABSKICH – CZY INICJATYWA TA JEST ZGODNA Z PRAWEM MIĘDZYNARODOWYM?

MATEUSZ OSIECKI*

DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.21/m.osiecki

1. PRESJA ZWIĄZANA ZE ZMIANAMI KLIMATU

Każde państwo, które zakłada, że przetrwa obecne i kolejne stulecie, powinno być świadome zagrożenia, jakie niesie ze sobą postępujące globalne ocieplenie. Rosnące wskaźniki średniej temperatury spowodowane przez emisje gazów cieplarnianych, w tym przede wszystkim CO₂,¹ w ostatnich dekadach spowodowały, że klimatolodzy zaczęli bić na alarm². Jak wskazują oficjalne raporty przygotowane pod auspicjami Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), istnieje realne ryzyko podwyższenia się globalnej średniej temperatury o 1,5°C w stosunku do okresu sprzed rewolucji przemysłowej do połowy obecnego wieku. Scenariusz ten zapewne się ziści, jeśli społeczność międzynarodowa nie podejmie działań poważnie zmniejszających szkodliwe emisje³. Chociaż trudno jest wymienić wszystkie potencjalne, nieznanne wcześniej

* dr, adiunkt w Instytucie Prawa Lotniczego i Kosmicznego Uczelni Łazarskiego, e-mail: mateusz.osiecki@lazarski.pl, ORCID: 0000-0002-5699-6375

¹ Chociaż w debacie publicznej dość często zawęża się pojęcie emisji gazów cieplarnianych do produkcji dwutlenku węgla, to jednak poza nim istnieje jeszcze wiele innych gazów, które przyczyniają się do pogłębiania efektu cieplarnianego, w tym para wodna, metan, itd. Zob.: R. Cassia, M. Nocioni, N. Correa-Aragunde, L. Lamattina, *Climate Change and the Impact of Greenhouse Gases: CO₂ and NO, Friends and Foes of Plant Oxidative Stress*, „Frontiers in plant science” 2018, Nr 9, s. 2–3.

² Dzisiaj już ponad 97% naukowców badających klimat zgadza się z twierdzeniem, że globalne ocieplenie ma podłoże antropogeniczne. Zob. J. Cook, D. Nuccitelli, S.A. Green, M. Richards, B. Winkler, R. Painting, R. Way, P. Jacobs, A. Skuce, *Quantifying the Consensus On Anthropogenic Global Warming in the Scientific Literature*, „Environmental Research Letters” 2013, Nr 8, s. 1–2.

³ *Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the Impacts Of Global Warming of 1.5°C Above Pre-industrial Levels and Related Global Greenhouse Gas Emission Pathways, in the Context Of Strengthening the Global Response to the Threat Of Climate Change, Sustainable Development, and Efforts To Eradicate Poverty*, red. V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts,

ludzkości problemy, które pojawiają się, jeśli przewidywania IPCC okażą się faktem, to z pewnością na pierwszy plan wysuną się tutaj m.in.: postępujące zakwaszenie oceanów negatywnie oddziałujące na życie morskie, dokuczliwe susze, podtopienia obszarów przybrzeżnych, a także znaczne kurczenie się zasobów wodnych⁴. Z tych względów coraz częściej zmiany klimatyczne określa się po prostu mianem „katastrofy klimatycznej”⁵.

Wspomniany efekt zmniejszania się zasobów wodnych jest szczególnie dotkliwy dla obszarów pustynnych oraz półpustynnych naszego globu, w tym Kalifornii, Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu⁶. Kilka państw tych regionów już zaczęło przyjmować strategie zorientowane na zapewnienie ich obywatelom dostępu do rezerw wody pitnej w wypadku ziszczenia się najbardziej pesymistycznego scenariusza dotyczącego zmian klimatu. Jeden z najbardziej oryginalnych pomysłów w tym zakresie narodził się w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (ZEA). Pewien mieszkaniec tego kraju opracował plan przyholowania do brzegu swojej ojczyzny wielkiej góry lodowej z Antarktydy, która mogłaby zapewnić gigantyczne zasoby wody zdanej do picia dla całej populacji ZEA na długie lata. Operacja odbyłaby się pod nazwą „Iceberg Project” (pol. „Projekt góry lodowej”) i miałyby zostać zainicjowana na początku lat 20. XXI wieku. Jednakże, o ile sam projekt wydaje się niezwykle ambitny i korzystny z punktu widzenia ratowania obywateli Emiratów, to jednak może on być obciążony pewnym ryzykiem, a co więcej, budzić także wątpliwości natury prawnej. Artykuł niniejszy służyć ma przedstawieniu koncepcji „Iceberg Project” w świetle prawa międzynarodowego, skłonić do akademickiej debaty nad problemem, a także wyjaśnić, czy państwa mają prawo, w ramach regulacji międzynarodowych, do holowania gór lodowych ku swoim wybrzeżom. Tekst nie będzie przy tym obejmował analizy ekonomicznej ani środowiskowej tego przedsięwzięcia.

2. „ICEBERG PROJECT” – ZARYS KONCEPCJI

Sam pomysł holowania gór lodowych nie jest niczym nowym. Kilka mniejszych tego typu obiektów było już transportowanych w pierwszych latach XIX wieku

J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B. Robin Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, T. Waterfield, https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15_Full_Report_High_Res.pdf (dostęp: 26.02.2021).

⁴ Raporty IPCC przedstawiają dość szczegółowy wykaz negatywnych skutków o charakterze gospodarczym i społecznym. Zob. *Global Warming...*, op. cit.

⁵ Zob. E. Kolbert, *Why We Won't Avoid a Climate Catastrophe*, „National Geographic” 2020, 25.03, https://www.nationalgeographic.com/magazine/2020/04/why-we-wont-avoid-a-climate-catastrophe-feature/?awc=19533_1600188260_709608ad992840ddb64a96eac0f399f7 (dostęp: 26.02.2021).

⁶ A. Mehran, A. AghaKouchak, N. Nakhjiri, N. Nakhjiri, M.J. Stewardson, M.C. Peel, T.J. Phillips, Y. Wada, J.K. Ravalico, *Compounding Impacts of Human-Induced Water Stress and Climate Change on Water Availability*, „Scientific Reports” 2017, Nr 7, s. 1.

z południowego Chile do Valparaiso⁷. Ale koncepcja holowania góry lodowej z Antarktydy pojawiła się dopiero w roku 1977, kiedy to książę Mohammad al Faisal, ze wsparciem francuskich naukowców, stworzył specjalną spółkę nazwaną „Iceberg Transport International”, której celem było przygotowanie operacji przytransportowania góry lodowej do wybrzeży królestwa, aby zapewnić jego obywatelom źródło słodkiej wody⁸. Plan jednak nigdy nie został zrealizowany.

W 2017 roku państwo graniczące z Arabią Saudyjską – Zjednoczone Emiraty Arabskie – zainicjowało projekt, który może urzeczywistnić dawne plany księcia Faisala. Abdullah Alsheni, przedsiębiorca o obywatelstwie ZEA, a jednocześnie właściciel podmiotu National Adviser Bureau Limited, publicznie ogłosił swój „Iceberg Project”, w ramach którego przyholowałyby olbrzymią górę lodową z Wyspy Heard na biegunie południowym do wybrzeża emiratu Fudżajra we wschodniej części kraju. Projekt ten został już przedstawiony lokalnemu Ministerstwu Zmian Klimatu i Środowiska, a także Ministerstwu Infrastruktury i Rozwoju i według rozkładu ma odbyć swoje pierwsze próby na początku 2022 roku, a finalne holowanie ma mieć miejsce w końcu roku 2023. Koszt całkowity tej inicjatywy to 100–150 milionów USD⁹. Jeśli plan się powiedzie, to góra lodowa zapewni 75 miliardów litrów słodkiej wody, a zatem wystarczającą jej ilość dla miliona osób na okres pięciu lat¹⁰. Warto dodać, że oficjalna strona „Iceberg Project” wyświetla komunikat o następującej treści: „Z prawnego punktu widzenia; zgodnie z wolnością na morzu otwartym (...), góra lodowa może być uznana za źródło wody, a także przejęta na użytek prywatny, gdziekolwiek by się nie znajdowała”¹¹. Takie sformułowanie sugeruje, że cały pomysł jest w pełni zgodny z prawem międzynarodowym (włączając w to prawo morza). Ale idea holowania gór lodowych jest sama w sobie znacznie bardziej skomplikowana w sensie prawnym, niż wskazuje na to oficjalna strona projektu. W dalszej części artykułu przedstawiona zostanie szczegółowa analiza inicjatywy A. Alsheniego w świetle przepisów prawnomiędzynarodowych.

Jako że rząd ZEA nie zadeklarował, iż formalnie zaangażuje się w działania na rzecz projektu, będziemy „Iceberg Project” traktować na potrzeby artykułu jak inicjatywę prywatną¹².

⁷ Iceberg Project, National Adviser Bureau Limited, <http://www.icebergs.world/ourstory.html> (dostęp: 26.02.2021).

⁸ Dokładne zestawienie potencjalnych negatywnych konsekwencji społecznych i ekonomicznych zostało przedstawione przez IPCC w specjalnych raportach. Zob. *Global Warming...*, op. cit.

⁹ D. Sanderson, *Plan To Tow Iceberg To UAE 'Not Science Fiction', Claims Businessman*, „The National UAE” 2019, 11.07, <https://www.thenational.ae/uae/environment/plan-to-tow-iceberg-to-uae-not-science-fiction-claims-businessman-1.885243> (dostęp: 26.02.2021).

¹⁰ D. Baldwin, *Trial Run For UAE Iceberg Project in 2019*, „Gulf News” 2018, 01.07, <https://gulfnnews.com/uae/environment/trial-run-for-uae-iceberg-project-in-2019-1.2244996> (dostęp: 26.02.2021). Warto zaznaczyć, że rozkład operacji wskazany w artykule jest nieaktualny, jako że wskazuje on na rok 2019 jako datę próby oraz rok 2020 jako datę finalnego holowania.

¹¹ Iceberg Project, National Adviser Bureau Limited (<http://www.icebergs.world/index.html>); dostęp: 26.02.2021). Tłumaczenie autora z języka angielskiego.

¹² D. Sanderson, *Plan To Tow Iceberg...*, op. cit.

3. STATUS GÓRY LODOWEJ

Chociaż prawo międzynarodowe dość wyraźnie rozróżnia obszary wodne od terytorium lądowego i tym samym reguluje kwestie jurysdykcji państw, to jednak żaden z jego przepisów nie daje jednoznacznej odpowiedzi, jak traktować lód (pokrywający wszak ogromną powierzchnię obszarów polarnych). Jednym z głównych problemów związanych z określeniem statusu prawnego lodu jest fakt, że nie ma on charakteru trwałej struktury¹³. Pozostaje bowiem ciałem stałym w niskiej temperaturze, ale gdy ta rośnie powyżej 0°C, topi się i zamienia w wodę. Co więcej, lód polarny może występować w dwóch odrębnych formach: lądolodu oraz lodu unoszącego się na wodzie, na przykład w postaci gór lodowych. W pierwszym przypadku możliwe jest stosowanie norm, które są właściwe dla terenów lądowych (np. Układu Antarktycznego dla mas lodu pokrywających Antarktydę). Ale w ostatnim przypadku taka interpretacja wydaje się zupełnie nieuzasadniona. Formacje lodowe unoszące się na wodzie odznaczają się zupełnie inną gęstością i właściwościami fizycznymi niż woda i z tego względu stosowanie przykładowo przepisów dotyczących morza do gór lodowych jest irracjonalne¹⁴.

Dodatkowo, problematyczne jest to, że żaden traktat międzynarodowy nie odnosi się *expressis verbis* do statusu gór lodowych, nie wspominając już o kwestiach ich przejęcia w posiadanie czy wręcz holowania¹⁵. Jednak taka próżnia prawna nie wzięła się znikąd: jak wspomniano w poprzednim rozdziale, przejmowanie gór lodowych, choć w istocie nie jest koncepcją nową, to jednak nigdy nie odbywało się na szeroką skalę; ani same państwa, ani prywatne podmioty nigdy nie podjęły się pobierania większych mas lodowych pływających po wodach morskich. Społeczność międzynarodowa mogła więc po prostu wykazywać *désintéressement* wobec określenia statusu góry lodowej¹⁶.

Jednakże brak wyraźnie nakreślonej normy nie oznacza automatycznie, że nie jesteśmy w stanie ocenić, czy pewne działania podejmowane wobec gór lodowych są legalne czy nie. Wiele wątpliwości nasuwających się w tej kwestii może być rozwianych przez dokładne zbadanie treści konwencji międzynarodowych. Tutaj szczególnie znaczenie będą miały: System Układu Antarktycznego (SUA) oraz Konwencja Narodów Zjednoczonych o Prawie Morza (United Nations Convention on the Law of the Seas, UNCLOS).

¹³ Zob. J. Machowski, *The Status Of Polar Ice Under International Law*, „Polish Polar Research” 1992, Nr 13/2, s. 157.

¹⁴ *Ibidem*, s. 157–158.

¹⁵ B. Geon, *A Right to Ice?: The Application of International and National Water Laws to the Acquisition of Iceberg Rights*, „Michigan Journal of International Law” 1997, Nr 19/1, s. 282.

¹⁶ Norma określająca status góry lodowej oraz kwestie jej potencjalnego przejęcia itp. mogły się z większym prawdopodobieństwem wykrystalizować w zwyczaju międzynarodowym aniżeli w konwencjach, jeśli tylko pewna liczba podmiotów w danym czasie podejmowałaby określone działanie (w tym wypadku – holowanie góry lodowej) i jednocześnie akceptowałoby taki stan rzeczy (*opinio iuris*). Zob. M.N. Shaw, *International Law*, Cambridge 2014, s. 51–53.

4. ZASTOSOWANIE UNCLOS

UNCLOS to podstawowy akt prawa międzynarodowego, regulujący reżim stref morskich, przyjęty i podpisany w 1982 roku w Montego Bay. Umowa, której obecnie stronami jest 168 państw, zastąpiła konwencje genewskie z 1958 roku¹⁷.

O ile żaden z przepisów UNCLOS nie odnosi się bezpośrednio do gór lodowych (nie mówiąc już o ich zdobywaniu), o tyle sam traktat tworzy pewne zasady mające zastosowanie do stref morskich w zależności od tego, jaka odległość dzieli je od terytorium państwa przybrzeżnego: morze terytorialne, strefa przyległa, wyłączna strefa ekonomiczna (WSE) oraz morze otwarte. Gdy chodzi o morze terytorialne, to jego szerokość jest wytyczana przez każde z zainteresowanych państw, jednak osiąga maksymalnie 12 mil morskich liczonych od linii podstawowej¹⁸. Zasadniczo w obszarze morza terytorialnego, a także w przestrzeni powietrznej nadeń oraz na dnie i pod nim, państwo przybrzeżne może wykonywać swoje suwerenne prawa¹⁹. Z kolei w strefie przyległej, której szerokość może sięgać 24 mil morskich liczonych od linii podstawowej, kompetencje państwa są już mocno ograniczone i opisane są w art. 33 ust. 1 UNCLOS. W kwestii zaś WSE, która może rozciągać się aż do 200 mil morskich od linii podstawowej, UNCLOS w art. 56 przyznaje państwom przybrzeżnym pewien zakres praw, w tym do zachowania i zarządzania zasobami naturalnymi, jednocześnie ustanawiając pewną sferę praw i obowiązków pozostałym państwom na podstawie art. 58. I wreszcie, obszar stanowiący morze otwarte znajduje się poza suwerennością państw, które jednakowoż utrzymują wolność w zakresie żeglugi, rybołówstwa, układania kabli i rurociągów podwodnych oraz przelotu²⁰. Oczywiście nie oznacza to, że państwa są pozbawione jurysdykcji wobec statków pływających pod ich banderą na morzu otwartym; generalnie przyjmuje się, że jurysdykcja o charakterze cywilnym, karnym i administracyjnym może być wykonywana.

Z powyższych przepisów wynika zatem, że czynności polegające na pobieraniu lodu (w tym tego pochodzącego z gór lodowych) są dozwolone, o ile mają miejsce na morzu otwartym. To zresztą w pewnym stopniu nawiązuje do tego, co zostało zakomunikowane na stronie „Iceberg Project”. Każdy więc statek morski, który płynie w celu holowania góry lodowej, powinien uprzednio upewnić się, że nie unosi się ona na wodach stanowiących część morza terytorialnego, strefy przyległej lub wyłącznej strefy ekonomicznej państwa przybrzeżnego. W przeciwnym wypadku takie przejęcie góry lodowej mogłoby zostać potraktowane jak naruszenie przepisów UNCLOS, uprawniające państwa przybrzeżne do podjęcia zdecydowanych działań, które mogą być wykonywane nawet w WSE.

¹⁷ Zob. Chronological lists of ratifications of, accessions and successions to the UNCLOS and the related Agreements, https://www.un.org/depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm (dostęp: 26.02.2021).

¹⁸ Zob. United Nations Convention on Law of the Sea, United Nations Treaty Series, Vol. 1833, No. 31363.

¹⁹ United Nations Convention on Law of the Sea.

²⁰ Ibidem.

Niemniej należy pamiętać, że wykonywanie praw nadanych przepisami UNCLOS przez państwa podlega pewnym ograniczeniom. Mówiąc bardziej precyzyjnie, jeśli jakiegokolwiek państwo decyduje się na wydobywanie lodu, to takie działanie nie może w nierozsądny sposób zakłócać innych czynności podejmowanych w związku z wolnościami na morzu otwartym²¹. Na plan pierwszy wysuwa się tutaj ochrona i zachowanie zasobów żywych (art. 116–120), obowiązek niesienia pomocy (art. 98), oraz obowiązek unikania kolizji z innymi statkami (art. 97). Ale jeśli proces wydobywania odbywa się zgodnie z zasadami rozsądnego korzystania z praw, to nie powinien on być postrzegany jako naruszający przepisy UNCLOS²².

5. UKŁAD ANTARKTYCZNY

Antarktyda jako kraina geograficzna jest czymś absolutnie wyjątkowym. Nie tylko, że jest kontynentem o najwyższej średniej wysokości (ok. 2200 m n.p.m.), ale też w większości pokrywa ją lód. W gruncie rzeczy pokrywa lodowa Antarktydy rozciąga się na obszar 14 milionów kilometrów kwadratowych²³. Jednocześnie jest ona największym źródłem słodkiej wody na Ziemi, albowiem zawiera około 70% globalnych jej zasobów²⁴. Co więcej, Antarktyda ma niebagatelny wpływ na działanie klimatu; jej czapy lodowe stanowią naturalny czynnik ochładzający atmosferę, zaś opływający ją ocean absorbuje ciepło ze Słońca, czym wpływa na obniżenie globalnej temperatury²⁵.

Wszystkie wspomniane tu cechy kontynentu antarktycznego sprawiają, że jest on niezwykle ważnym – z punktu widzenia ludzkości – obiektem badań. Wpłynęło to zresztą na stworzenie Układu Antarktycznego (zwanego dalej „Układem”) 1 grudnia 1959 r. Wówczas 12 państw świata odbyło konferencję na temat Antarktydy w Waszyngtonie, której to głównym celem było uregulowanie statusu kontynentu jako obszaru przeznaczonego jedynie do działań pokojowych i współpracy międzynarodowej w zakresie badań naukowych²⁶. Cele te zresztą są wprost ujęte w Preambule Układu. Sam Układ jest relatywnie krótkim dokumentem; zawiera on bowiem 14 artykułów (oznaczonych cyframi rzymskimi) oraz wspomnianą Pre-

²¹ C. Lewis, *Iceberg Harvesting: Suggesting a Federal Regulatory Regime for a New Freshwater Source*, „Boston College Environmental Affairs Law Review” 2015, Nr 42/2, s. 457.

²² Ibidem, s. 458.

²³ Śnieg oraz obszary niepokryte lodem to zaledwie 0,34% powierzchni Antarktydy; zob. P. Convey, *Terrestrial Biodiversity In Antarctica – Recent Advances And Future Challenges*, „Polar Science” 2010, Nr 4, s. 139.

²⁴ K.J. Marciniak, *System Układu Antarktycznego: uwagi z perspektywy prawa międzynarodowego*, w: *Układ Antarktyczny. Wybór dokumentów z wprowadzeniem*, red. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2017, s. 17.

²⁵ Zob. Norwegian Polar Institute, *Global Climate Change*, https://www.npolar.no/en/themes/global-climate-change/#The_climate_in_Antarctica_has_impact_worldwide (dostęp: 26.02.2021).

²⁶ Konferencja trwała od 15 listopada do 1 grudnia 1959 r. i zgromadziła przedstawicieli następujących państw: Argentyna, Australia, Belgia, Chile, Francja, Japonia, Nowa Zelandia, Norwegia, RPA, Związek Radziecki, Zjednoczone Królestwo i Stany Zjednoczone.

ambułę. Wszedł w życie 23 czerwca 1961 r. i obecnie jego stronami są 54 państwa²⁷. Dla niniejszej analizy ważne są jedynie przepisy art. I–VI.

Przede wszystkim, zgodnie z art. I, eksploracja Antarktydy powinna odbywać się bez użycia sił wojskowych (zabronione jest zatem tworzenie na jej obszarze baz wojskowych czy fortyfikacji, a także użycie broni). Wyjątek stanowi wykorzystanie sił militarnych dla działań badawczych. Brzmienie art. V idzie jeszcze dalej, zabraniając wszelkich prób z użyciem broni nuklearnej na kontynencie. Z kolei art. II zapewnia wszystkim stronom wolność badań naukowych. Holowanie góry lodowej nie byłoby więc naruszeniem żadnego z tych przepisów, albowiem proces ten ma *stricte* pokojowy cel: pozyskanie życiodajnego źródła słodkiej wody. Oczywiście pod warunkiem, że statek wysłany po to, aby taką górę przejąć, nie jest jednostką wojskową ani uzbrojona.

Niemniej natura Układu, która sprawia, że Antarktyda jest w istocie *res communis*, czyli obszarem wyłączonym spod jurysdykcji jakiegokolwiek państwa²⁸, nieco komplikuje sprawę holowania gór lodowych. Jego art. IV dotyczy interesów państw, które: albo miały uprzednio pretensje terytorialne o pewne obszary Antarktydy; albo mogłyby mieć takie pretensje w przyszłości; albo nigdy takowych nie miały²⁹. Stanowi on, że „[Ż]adne posunięcia lub działania, dokonane w okresie pozostawania niniejszego Układu w mocy, nie stwarzają podstawy do zgłoszenia, podtrzymania lub negowania roszczeń do suwerenności terytorialnej w Antarktyce i nie stwarzają żadnych praw do suwerenności w Antarktyce. Żadnego nowego roszczenia lub zwiększenia istniejącego roszczenia do suwerenności terytorialnej w Antarktyce nie można zgłaszać w okresie pozostawania niniejszego Układu w mocy”³⁰. Z treści tego przepisu dość jasno wynika, że żadne państwo nie ma prawa wykonywać swojej suwerenności na obszarze Antarktydy. Co więcej, fakt, że lądy tego kontynentu nie należą do żadnego państwa, sprawia, że nie posiada on morza terytorialnego³¹. Jeśli więc jakikolwiek obiekt, włączając w to górę lodową, unosi się na wodach Antarktydy, jest on traktowany jak część jej obszaru, zaś art. IV określa, jak daleko się on rozciąga. Przepis ten stanowi, że „[p]ostanowienia (...) Układu dotyczą rejonu położonego na południe od 60 równoleżnika szerokości geograficznej południowej, włączając w to wszystkie szelfy lodowe, lecz nic w niniejszym Układzie nie uszczupla i w żadnej mierze nie narusza praw jakiegokolwiek państwa lub wykonywania tych praw zgodnie z prawem międzynarodowym dotyczącym otwartego morza, w granicach tego rejonu”³². Biorąc to pod uwagę, możemy stwierdzić, że góra lodowa swobodnie unosząca

²⁷ Pełna lista stron i ich status (konsultatywny i niekonsultatywny): <https://www.ats.aq/devAS/Parties?lang=e> (dostęp: 26.02.2021).

²⁸ M.N. Shaw, *International Law...*, op. cit., s. 385–389.

²⁹ Przed konferencją w Waszyngtonie kilka państw wysuwało roszczenia dotyczące suwerenności w niektórych obszarach Antarktydy. Były to: Wielka Brytania, Francja, Australia, Norwegia, Chile, Argentyna. Zob. K.J. Marciniak, *System Układu Antarktycznego...*, op. cit., s. 18.

³⁰ Układ w sprawie Antarktyki podpisany w Waszyngtonie dnia 1 grudnia 1959 r., Dz.U. z 1961 r., Nr 46, poz. 237, art. IV(2).

³¹ T. Lundquist, *The Iceberg Cometh...*, op. cit., s. 28.

³² The Antarctic Treaty, United Nations Treaty Series, Vol. 402, No. 5778 (1961), Art. VI.

się na wodach Antarktydy nie może być traktowana jak własność jakiegokolwiek państwa, co w konsekwencji czyni ją *res nullius*, zlokalizowaną na obszarze morza otwartego³³. Jej potencjalne przejęcie i przyholowanie nie będzie zatem stanowiło naruszenia integralności terytorialnej jakiegokolwiek państwa.

6. PROTOKÓŁ O OCHRONIE ŚRODOWISKA

Kilka dekad po przyjęciu Układu, w roku 1991 w Madrycie sporządzono Protokół o ochronie środowiska do Układu Antarktycznego (zwany dalej „Protokołem o ochronie środowiska” lub po prostu „Protokołem”). Siedem lat później, 14 stycznia 1998 r., wszedł on w życie, tworząc tym samym silny reżim ochrony fauny i flory Antarktydy i związanych z nią ekosystemów³⁴. Ten Protokół jest równie ważny jak Układ w procesie rozważania o legalności przejmowania gór lodowych.

Na samym początku warto wspomnieć, że w Protokole znajduje się deklaracja o tym, że Antarktydę należy traktować jako „rezerwat naturalny” (art. 2)³⁵. Jednakże najistotniejszym przepisem jest tutaj art. 3, stanowiący, że „[o]chrona środowiska Antarktyki oraz zależnych od niej i powiązanych z nią ekosystemów, a także zachowanie istotnej wartości Antarktyki, włącznie z jej pierwotnym charakterem i wartościami estetycznymi, oraz jej przydatnością do prowadzenia badań naukowych, a w szczególności badań niezbędnych dla rozumienia środowiska globalnego, stanowią podstawową płaszczyznę dla planowania i prowadzenia wszelkiej działalności na obszarze Układu Antarktycznego”³⁶. Ten sam artykuł stanowi ponadto, że:

- działalność na obszarze Układu Antarktycznego jest planowana i prowadzona w ten sposób, aby ograniczyć jej szkodliwy wpływ na środowisko Antarktyki oraz zależne od niej i powiązane z nią ekosystemy;
- działalność na obszarze Układu Antarktycznego jest planowana i prowadzona w taki sposób, aby uniknąć: szkodliwych skutków dla klimatu i zjawisk pogodowych; istotnie szkodliwych skutków dla jakości powietrza lub wody; istotnych zmian w środowisku atmosferycznym, lądowym (włącznie z wodnym), lodowym lub morskim; szkodliwych zmian w rozmieszczeniu, bogactwie lub produktywności gatunków lub populacji gatunków fauny i flory; dalszego pogorszenia sytuacji zagrożonych lub będących w niebezpieczeństwie gatunków lub populacji tych gatunków; degradacji lub poważnego ryzyka takiej degradacji

³³ Podobnie twierdzi C. Lewis, który analizował trzy różne podejścia do tego, jak traktować góry lodowe: jak *res nullius* (obiekt nienależący do nikogo), rzecz prywatną podlegająca rozstrzeżeniu państw, oraz rzecz wspólna, czyli *res communis*. Por. C. Lewis, *Iceberg Harvesting...*, op. cit., s. 452–453.

³⁴ D. Rothwell, *Polar Environmental Protection and International Law: The 1991 Antarctic Protocol*, „European Journal of International Law” 2000, Nr 11/3, s. 591–592.

³⁵ Zob. ibidem, s. 594.

³⁶ Protokół o ochronie środowiska do Układu Antarktycznego sporządzony w Madrycie dnia 4 października 1991 r., Dz.U. z 2001 r., Nr 6, poz. 52, Art. 3(1).

obszarów mających biologiczne, naukowe, historyczne, estetyczne znaczenie lub pierwotny charakter;

- działalność na obszarze Układu Antarktycznego jest planowana i prowadzona w oparciu o informacje pozwalające na uprzednią ocenę oddziaływania i podjęcie uzasadnionych decyzji z punktu widzenia możliwych skutków tych działań dla środowiska Antarktyki oraz zależnych od niej i powiązanych z nią ekosystemów, jak również wartości Antarktyki dla prowadzenia badań naukowych (...);
- działalność na obszarze Układu Antarktycznego jest planowana i prowadzona w taki sposób, aby przyznać pierwszeństwo badaniom naukowym i zachować wartość Antarktyki jako obszaru do prowadzenia wyżej wymienionych badań, włącznie z badaniami istotnymi dla rozumienia środowiska globalnego (...)³⁷.

Przywołane przepisy jasno określają, że każde działanie (podejmowane zarówno przez podmioty rządowe, jak i pozarządowe, takie jak spółka Alsheniego) powinno być jak najmniej inwazyjne dla środowiska Antarktydy. W skrócie, jeśli ktokolwiek decyduje się na holowanie formacji glacialnej, która nie stanowi już integralnej części struktury lądolodu Antarktydy, takiej jak choćby góra lodowa, to powinien szczególnie uważać, aby nie zaszkodzić faunie i florze kontynentu, a także zabezpieczyć jednostkę holującą przed potencjalnym niepożądanym incydentem (takim jak wyciek paliwa, zniszczenie innej formacji lodowej, itd.)³⁸.

Kolejny przepis Protokołu wart omówienia to art. 7 o następującym brzmieniu: „Jakakolwiek działalność w odniesieniu do zasobów mineralnych, inna aniżeli badania naukowe, jest zakazana”³⁹. Przepis ten może być odczytywany jako ograniczający możliwość wydobywania lodu, jeśli ten byłby uznawany za „zasoby mineralne” w ujęciu Protokołu. Pomocnym w interpretacji tego pojęcia może być zaś Akt końcowy jedenastego spotkania konsultacyjnego ws. Układu Antarktycznego, który stanowi, co następuje: „wydobywanie lodu nie jest uznane za działalność w odniesieniu do zasobów mineralnych; zostało zatem uzgodnione, że jeśli wydobywanie lodu stałoby się w przyszłości możliwe, jasne byłoby to, że przepisy Protokołu, inne niż art. 7 będą miały zastosowanie”⁴⁰. Można zatem wywnioskować z tego przepisu, że czynność polegająca na pozyskiwaniu gór lodowych nieoddziałująca negatywnie na środowisko naturalne Antarktydy nie będzie ogra-

³⁷ Ibidem, art. 3(2).

³⁸ Taka interpretacja wynika z brzmienia Art. 3 ust. 2 lit. b pkt. iii, który nakłada obowiązek podejmowania działań w taki sposób, aby nie wpływały negatywnie na środowiska glacialne. Rzecz jasna, czynność polegająca na oderwaniu części lodu od lądu Antarktydy, a następnie jego odholowaniu byłaby jawnym pogwałceniem tego obowiązku. Jednak jeśli doszłoby do przejścia góry lodowej, która samoczynnie oderwała się od lądu, to wówczas można by było mówić o czynności nienaruszającej wymieniony przepis.

³⁹ Protokół o ochronie środowiska do Układu Antarktycznego sporządzony w Madrycie dnia 4 października 1991 r., Dz.U. z 2001 r., Nr 6, poz. 52, Art. 7.

⁴⁰ Zob. Akt końcowy jedenastego spotkania specjalnego komitetu konsultacyjnego ds. Układu Antarktycznego (tłumaczenie własne autora z jęz. angielskiego). Odmienne stanowisko zajmuje *inter alia* M. Patterson. Zob. M. Patterson, *Icebergs and International Law*, „ILA Reporter” 2019, November, <http://ilareporter.org.au/2019/11/icebergs-and-international-law-matthew-patterson/> (dostęp: 26.02.2021).

niczana przez przepisy Protokołu⁴¹, zwłaszcza że żaden przepis Protokołu *expressis verbis* nie zabrania czynności wydobywania lodu dla celów humanitarnych, włącznie z udostępnianiem wody ludności zamieszkującej regiony pustynne.

7. PRZYPADEK ZJEDNOCZONYCH EMIRATÓW ARABSKICH

Ocena roli zarówno UNCLOS, jak i Układu Antarktycznego w „Iceberg Project” nie może być dokonywana bez wskazania na jeszcze jedną kwestię. Póki co, nie zdecydowano, pod jaką banderą pływać będzie statek wyznaczony przez Alshemiego do holowania góry lodowej. Niemniej jest całkiem prawdopodobne, że będzie na nim powiewała flaga „państwa macierzystego”, czyli ZEA. Wartym podkreślenia jest to, że państwo to nie jest ani stroną Układu, ani UNCLOS⁴². Czy to oznacza, że żadna z norm wynikających z powyższych traktatów nie ma zastosowania do operacji przygotowywanej przez Alshemiego?

Odpowiadając na to pytanie, należy przywołać jedną z głównych zasad prawa międzynarodowego, a mianowicie *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* („traktaty ani nie przyznają praw ani nie nakładają obowiązków na strony trzecie”). Zgodnie z nią, ZEA jako państwo niebędące stroną żadnego ze wspomnianych traktatów, nie ma w zasadzie obowiązku stosować się do ich norm. Niemniej specyficzna natura zarówno UNCLOS, jak i Układu nadają sprawie nieco bardziej złożony charakter.

Status Układu Antarktycznego (czy wręcz całego jego systemu) jest sam w sobie kwestią dość kontrowersyjną. Według wielu autorów Układ jest jednym z tych traktatów, który tworzy tak zwany „reżim obiektywny” – zbiór zasad mających zastosowanie *erga omnes*⁴³. Faktycznie intencja, aby SUA miał zastosowanie także wobec państw trzecich, wynika z brzmienia jego niektórych przepisów. Już w Preambule ustanowiono, że „Antarktyka nadal w przyszłości zawsze [będzie] wykorzystywana wyłącznie w celach pokojowych i nie [stanie] się areną lub przedmiotem sporów międzynarodowych”. Sygnalizuje to zamiar uczynienia z Antarktydy strefy wolnej od militarnej interwencji jakiegokolwiek państwa przez sygnatariuszy⁴⁴. Analogicznie Art. X Układu stanowi, że „[k]ażda z Umawiających się Stron zobowiązuje się do podjęcia odpowiednich wysiłków, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, by w Antarktyce nikt nie prowadził jakiegokolwiek działalności sprzecznej z [jego zasadami i celami]”⁴⁵. Niewątpliwie przepis ten nakłada negatywny obowiązek na

⁴¹ Podobnie: D. Rothwell, *Polar Environmental Protection...*, op. cit., s. 597.

⁴² Zjednoczone Emiraty Arabskie nigdy nawet nie przystąpiły do systemu Układu Antarktycznego. Zob. <https://www.ats.aq/devAS/Parties?lang=e> (dostęp: 26.02.2021). Co do UNCLOS, ZEA były jednym z sygnatariuszy traktatu, jednak nigdy go nie ratyfikowały. Zob. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-6&chapter=21&Temp=mtdsg3&clang=_en (dostęp: 26.02.2021).

⁴³ K.J. Marciniak, *System Układu Antarktycznego...*, op. cit., s. 47. M. Fitzmaurice, *Third Parties and the Law of Treaties*, „Max Planck Yearbook of United Nations Law” 2002, Nr 6/1, s. 123.

⁴⁴ Układ w sprawie Antarktyki podpisany w Waszyngtonie dnia 1 grudnia 1959 r., Dz.U. z 1961 r., Nr 46, poz. 237, Preambuła.

⁴⁵ Ibidem, Art. X.

całą społeczność międzynarodową, dotyczący niepodjęcia żadnych czynności w obszarze Antarktydy, które byłyby sprzeczne z zasadami Układu. Sformułowanie to jest zresztą silnie powiązane z samą naturą kontynentu – Antarktyka, będąca jedynym takim miejscem na świecie, mająca przy tym kolosalne znaczenie dla badań naukowych, działania klimatu i w konsekwencji dla funkcjonowania całej ludzkości, „zasługuje” istotnie na system traktatowy chroniący ją przed szkodliwą działalnością któregokolwiek z państw. Z tego względu art. X jest w pewnym sensie „adresowany” do społeczności międzynarodowej *en bloc*. I wreszcie, warto zaznaczyć, że przez ponad 60 lat od przyjęcia Układu, żadne z państw nie podjęło się działalności, która byłaby postrzegana jako sprzeczna z zasadami SUA⁴⁶. Uwzględniając więc wszystkie powyższe argumenty, możemy wywnioskować, że choć ZEA nie są częścią systemu Układu Antarktycznego, to jednak statek płynący pod ich banderą, przeznaczony do holowania góry lodowej z obszaru Antarktyki, powinien stosować się do jego postanowień, jeśli cała ta operacja ma być uznana za zgodną z prawem międzynarodowym.

Odmienne zaś winna być potraktowana sytuacja z UNCLOS. Sama Konwencja jest powszechnie akceptowana przez państwa świata, jednak kilka podmiotów, mających wszak swoje interesy morskie, konsekwentnie odmawia dołączenia doń. Dotyczy to zarówno państw przybrzeżnych, jak i niemających dostępu do morza. Są wśród nich m.in.: Iran, Turcja, Wenezuela oraz właśnie Zjednoczone Emiraty Arabskie.

Jednakże nie oznacza to, że kraj niebędący stroną umowy sprzeciwia się postanowieniom w niej zawartym. Obecnie roszczenia ZEA względem obszarów morskich pokrywają się z tymi, które dopuszcza UNCLOS – państwo to bowiem uznaje za swoje morze terytorialne obszar rozciągający się na szerokość 12 mil morskich od linii podstawowej; za morską strefę przyległą – obszar rozciągający się na szerokość 24 mil morskich od linii podstawowej, i wreszcie, jako WSE – obszar sięgający 200 mil morskich, licząc od linii podstawowej⁴⁷. Co więcej, liczne postanowienia UNCLOS odnoszące się do szerokości wód terytorialnych, suwerenności państw, zasięgu WSE itp. postrzegane są dzisiaj jako międzynarodowe prawo zwyczajowe, obowiązujące państwa niezależnie od tego, czy są stronami danych konwencji, czy nie. Zostało to potwierdzone przez odnośne orzecznictwo Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości („MTS”). Już w orzeczeniu *Nikaragua v. Stany Zjednoczone* Trybunał odwołał się do kwestii suwerenności na wodach wewnętrznych i morzu terytorialnym jako części prawa zwyczajowego⁴⁸. Podobne stanowisko względem szerokości wód terytorialnych i ich delimitacji Trybunał wyraził w sprawie *Nikaragua v. Kolumbia*⁴⁹. Z kolei koncepcja WSE jako część prawa zwyczajowego została przywołana

⁴⁶ K.J. Marciniak, *System Układu Antarktycznego...*, op. cit., s. 47. Oddzielnie należy spojrzeć na kwestię prawa zwyczajowego w stosunku do Układu Antarktycznego.

⁴⁷ Central Intelligence Agency, *The World Factbook: Maritime claims*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/283.html> (dostęp: 26.02.2021).

⁴⁸ Wyrok MTS, *Sprawa działalności militarnej i paramilitarnej USA przeciwko Nikaragui (Nikaragua v. Stany Zjednoczone)*, ICJ Reports 1986, para 212.

⁴⁹ Wyrok MTS, *Spór morski i terytorialny (Nicaragua v. Colombia)*, ICJ Reports 2012, para 177.

przez Trybunał w orzeczeniu Kanada/Stany Zjednoczone Ameryki⁵⁰. Co ciekawe, MTS do tej pory nie wydał żadnego orzeczenia odnoszącego się do wolności na morzu otwartym, o której mowa w części VII UNCLOS jako będącej częścią prawa zwyczajowego. Trybunał jednak kwestię tę podniósł w odniesieniu do Konwencji o Morzu Otwartym z 1958 r., będącą jedną z „poprzedniczek” UNCLOS. Konwencja ta w art. 2 odnosi się do przynależącej państwom wolności mórz, o której to mowa w art. 86–115 UNCLOS; Trybunał również uznał ją za prawo zwyczajowe w sprawie szelfu kontynentalnego⁵¹. Warto tutaj odnotować, że wymienione wyżej zasady to jedynie niektóre z tych traktowanych w orzecznictwie MTS jako stanowiących część prawa zwyczajowego. Pozostałe dotyczą m.in.: immunitetu okrętów wojennych, żeglugi po cieśninach, szelfu kontynentalnego itd.⁵²

Zjednoczone Emiraty Arabskie, jako prawdopodobne państwo bandery statku, który wykona operację w ramach „Iceberg Project”, będą zatem zobligowane do działania zgodnie z normami stanowiącymi część prawa morza. Oznacza to, że jeśli Alshemi sfinalizuje swój ambitny projekt, to będzie musiał wybrać taką górę lodową, która znajduje się w obszarze morza otwartego, poza suwerennością państw przybrzeżnych.

8. WNIOSKI

Niezaprzeczalnie „Iceberg Project” pod kierownictwem Abdullaha Alshemiego byłoby niezwykle ambitnym i jednocześnie trudnym pod względem logistycznym przedsięwzięciem. Zmniejszyłoby ono negatywne skutki zmian klimatu obszarów pustynnych Półwyspu Arabskiego, jeśli woda wydobyta ze struktury góry lodowej rzeczywiście trafiłaby do tych, którzy cierpią z powodu jej niedostatku. Z ekologicznego i ekonomicznego punktu widzenia lepszą decyzją jest udostępnienie wody pitnej ludziom niż narażenie góry lodowej na stopienie się, które w konsekwencji przyczyniłoby się do podniesienia poziomu oceanów.

Gdy zaś chodzi o prawne aspekty całej operacji, to, jak wskazuje powyższa analiza, nie istnieje żadna przeszkoda na płaszczyźnie jurydycznej do holowania góry lodowej. Niemniej sytuacja jest i tak o wiele bardziej złożona, niż przedstawia to strona internetowa projektu, sugerująca, że zgodnie z zasadami morza otwartego każdy może przejąć obiekt unoszący się w jego przestrzeni. Przepisy UNCLOS i SUA wymagają bowiem od potencjalnego zainteresowanego wydobyciem góry lodowej, aby ten respektował zasady ochrony środowiska, normy dotyczące żeglugi na wodach państw obcych i inne. Chociaż ZEA, czyli państwo, którego bandera prawdopodobnie powiewałaby na statku wykorzystanym w operacji, nie jest stroną żadnego z tych traktatów, to nie oznacza to absolutnie, że miałyby ono

⁵⁰ Wyrok MTS, Delimitacja granicy morskiej w Zatoce Maine (*Kanada/Stany Zjednoczone Ameryki*), ICJ Reports 1984, para 94.

⁵¹ Orzeczenie MTS, Szelf kontynentalny Morza Północnego, ICJ Reports 1969, para 65.

⁵² Aktualną i rzetelną analizę tego zagadnienia przedstawił J. Ashley Roach. Zob. J. Ashley Roach, *Today's Customary International Law of the Sea*, „Ocean Development & International Law” 2014, Nr 45/3.

ignorować ich postanowienia. Gdy chodzi bowiem o system Układu, to jego natura zakłada istnienie „reżimów obiektywnych”, wymagających od wszystkich państw świata stosowania się do jego postanowień, aby wypełnić cele Traktatu i jego Protokołów. Gdy chodzi zaś o UNCLOS, to w opinii MTS jej liczne postanowienia odnoszące się do sprawy i tak stały się już prawem zwyczajowym, wiążącym także państwa niebędące jej stronami. Stąd przekonanie, że ZEA (czy ogólnie każdy kraj świata) powinien po prostu realizować swoje obowiązki wynikające tak z SUA, jak i z UNCLOS, aby „Iceberg Project” było uznane za legalną operację.

Na koniec warto wspomnieć o tym, że być może powstanie konieczność stworzenia bardziej precyzyjnych przepisów dotyczących holowania gór lodowych, niezależnie od tego, czy plan Alshemiego się powiedzie. Społeczność międzynarodowa, wyraźnie z troską problemem zmian klimatu, może bowiem jeszcze intensywniej poszukiwać dodatkowych źródeł wody pitnej dla swoich obywateli, jeśli wyniszczające susze będą dla świata coraz bardziej dokuczliwe. W takich warunkach góry lodowe stałyby się atrakcyjnym i pożądanym rodzajem takich zasobów. Wówczas dodatkowe przepisy przyjęte na gruncie prawa międzynarodowego mogłyby stać się wręcz niezbędne dla zapewnienia sprawiedliwego systemu przejmowania lodu przez państwa świata.

BIBLIOGRAFIA:

Książki i artykuły:

- Cassia R., Nocioni M., Correa-Aragunde N., Lamattina L., *Climate Change and the Impact of Greenhouse Gases: CO₂ and NO_x, Friends and Foes of Plant Oxidative Stress*, „Frontiers in plant science” 2018, Nr 9.
- Convey P., *Terrestrial biodiversity in Antarctica – Recent advances and future challenges*, „Polar Science” 2010, Nr 4.
- Cook J., Nuccitelli D., Green S.A., Richards M., Winkler B., Painting R., Way R., Jacobs P., Skuce A., *Quantifying the consensus on anthropogenic global warming in the scientific literature*, „Environmental Research Letters” 2013, Nr 8.
- Fitzmaurice M., *Third Parties and the Law of Treaties*, „Max Planck Yearbook of United Nations Law” 2002, Nr 6/1.
- Geon B., *A Right to Ice?: The Application of International and National Water Laws to the Acquisition of Iceberg Rights*, „Michigan Journal of International Law” 1997, Nr 19/1.
- Lewis C., *Iceberg Harvesting: Suggesting a Federal Regulatory Regime for a New Freshwater Source*, „Boston College Environmental Affairs Law Review” 2015, Nr 42/2.
- Lundquist T., *The Iceberg Cometh: International Law Relating to Antarctic Iceberg Exploitation*, „Natural Resources Journal” 1977, Nr 17/1.
- Machowski J., *The Status Of Polar Ice Under International Law*, „Polish Polar Research” 1992, Nr 13/2.
- Mehran A., AghaKouchak A., Nakhjiri N., Stewardson, M.J., Peel M.C., Phillips T.J., Wada Y., Ravalico J.K., *Compounding Impacts of Human-Induced Water Stress and Climate Change on Water Availability*, „Scientific Reports” 2017, Nr 7.

- Roach J. A., *Today's Customary International Law of the Sea*, „Ocean Development & International Law” 2014, Nr 45/3.
- Rothwell D., *Polar Environmental Protection and International Law: The 1991 Antarctic Protocol*, „European Journal of International Law” 2000, Nr 11/3.
- Shaw M.N., *International Law*, Cambridge 2014.

Raporty:

- Central Intelligence Agency, *The World Factbook: Maritime Claims* <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/283.html> (dostęp: 26.02.2021).
- Marciniak K.J., *System Układu Antarktycznego: uwagi z perspektywy prawa międzynarodowego*, w: *Układ Antarktyczny. Wybór dokumentów z wprowadzeniem*, red. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland, Warsaw 2017.
- Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the Impacts Of Global Warming Of 1.5°C Above Pre-Industrial Levels and Related Global Greenhouse Gas Emission Pathways, in the Context Of Strengthening the Global Response To the Threat Of Climate Change, Sustainable Development, and Efforts To Eradicate Poverty*, red. V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B. Robin Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, T. Waterfield, https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15_Full_Report_High_Res.pdf (dostęp: 26.02.2021).

Źródła internetowe:

- Antarctic Treaty, The; Parties, <https://www.ats.aq/devAS/Parties?lang=e> (dostęp: 26.02.2021).
- Baldwin D., *Trial Run For UAE Iceberg Project In 2019*, „Gulf News” 2018, 01.07, <https://gulfnnews.com/uae/environment/trial-run-for-uae-iceberg-project-in-2019-1.2244996> (dostęp: 26.02.2021).
- Chronological Lists Of Ratifications Of Accessions And Successions To the UNCLOS and the Related Agreements, https://www.un.org/depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm (dostęp: 26.02.2021).
- <https://www.nationalgeographic.com/magazine/article/why-we-wont-avoid-a-climate-catastrophe-feature> (dostęp: 26.02.2021).
- Iceberg Project, National Adviser Bureau Limited, <http://www.icebergs.world/ourstory.html> (dostęp: 26.02.2021).
- Kolbert E., *Why We Won't Avoid a Climate Catastrophe*, „National Geographic” 2020, 25.03,
- Norwegian Polar Institute, *Global Climate Change*, https://www.npolar.no/en/themes/global-climate-change/#The_climate_in_Antarctica_has_impact_worldwide (dostęp: 26.02.2021).
- Patterson M., *Icebergs and International Law*, „ILA Reporter” 2019, November, <http://ilareporter.org.au/2019/11/icebergs-and-international-law-matthew-paterson/> (dostęp: 26.02.2021).
- Sanderson D., *Plan To Tow Iceberg To UAE 'Not Science Fiction', Claims Businessman*, „The National UAE” 2019, 11.07, <https://www.thenational.ae/uae/environment/plan-to-tow-iceberg-to-uae-not-science-fiction-claims-businessman-1.885243> (dostęp: 26.02.2021).
- United Nations Convention on the Law of the Sea, https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-6&chapter=21&Temp=mtdsg3&clang=_en (dostęp: 26.02.2021)

„ICEBERG PROJECT” ZE ZJEDNOCZONYCH EMIRATÓW ARABSKICH – CZY INICJATYWA TA JEST ZGODNA Z PRAWEM MIĘDZYNARODOWYM?

Streszczenie

Trwający kryzys klimatyczny wymusza na państwach świata podjęcie działań zmierzających do zminimalizowania negatywnych skutków wzrostu globalnej średniej temperatury, włączając w to wyniszczające susze, podtopienia miast leżących u morskich wybrzeży, a także deficyty wody pitnej. Ostatnio pewna ambitna inicjatywa dotycząca zapewnienia ogromnych ilości zdanej do picia wody dla całej populacji państwa, w tym wypadku Zjednoczonych Emiratów Arabskich, wypłynęła od lokalnego biznesmena – Abdullaha Alsheni, który zaplanował, aby przyholować ogromną górę lodową z Antarktydy aż do wybrzeży Emiratów. Sam plan stanowi oczywiście ogromne wyzwanie logistyczne, ale jednocześnie może rodzić pewne wątpliwości co do jego zgodności z prawem międzynarodowym. Artykuł niniejszy ma na celu odpowiedzenie na pytanie, czy działanie polegające na holowaniu góry lodowej może w istocie stanowić naruszenie przepisów prawa międzynarodowego, w tym szczególnie Układu Antarktycznego oraz prawa morza.

Słowa kluczowe: góra lodowa, prawo morza, Układ Antarktyczny, zmiany klimatu, prawo międzynarodowe

UNITED ARAB EMIRATES “ICEBERG PROJECT” – WOULD AN AMBITIOUS CONCEPT COMPLY WITH INTERNATIONAL LAW?

Summary

In the ongoing climate crisis, more and more states of the world undertake initiatives that would reduce negative impact of dangerous growth of global average temperature, including droughts, drowning of coastal cities and water shortage. Recently, an ambitious idea to provide huge supplies of water for the population of the United Arab Emirates was initiated by one of Emirati businessmen – Mr Abdulla Alsheni, who plans to tow a huge Antarctic iceberg to the coast of Emirates. The plan itself is a logistic challenge, but at the same time may raise certain concerns on its compliance with international law. Hereby article has as an aim response to a question whether an act of towing an Antarctic iceberg would breach international law provisions, particularly those related to Antarctic Treaty System and law of the seas.

Keywords: iceberg, law of the seas, Antarctic Treaty System, climate change, international law

Cytuj jako: Osiecki M., „Iceberg Project” ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich – czy inicjatywa ta jest zgodna z prawem międzynarodowym?, „Ius Novum” 2022 (16) Nr 2, s. 198–212. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.21/m.osiecki

Cite as: Osiecki M. (2022) ‘United Arab Emirates “Iceberg Project” – would an ambitious concept comply with international law?’, *Ius Novum* (Vol. 16) 2, 198–212. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.21/m.osiecki